नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (संयुक्त) को निर्वाचन–घोषणा पत्र–२०७०

सघं ीय गणतन्त्र,भष्ट्रटाचारमत्तु m समन्ु नत समाज, सत्तामा सबकै ा े पहच"ु र पहिचान ।
शान्ति, समानता, र राष्ट्रिय स्वाभिमान, ने.क.पा. (संयुक्त) को मूल अभियान ।।
सम्पूर्ण नेपालीहरुमा आव्हान, यसपालीको चुनावमा ह"सियामा मतदान ।।

भाग – १

१. प्रस्तावना

देशमा दोश्रोपल्ट संविधानसभाको निर्वाचन हुन गइरहेको छ । पहिलो जननिर्वाचित संविधानसभाले, संख्यात्मक रुपले सबिधानसभामा वर्चश्व रहेका पार्टीहरुको संबिधानसभाको कामभन्दा सत्ताको होडबाजी, पार्टीगत स्वार्थ, देश र जनताको चाहनाभन्दा आपूmले चाहेजस्तो संबिधान बनाउनुपर्ने अडान र वैदेशिक शक्ति केन्द्रहरुको चलखेलका कारण, संबिधान बनाउन सकेन । अहिले हामी पुनः संविधानसभाको निर्वाचनमा प्रवेश गरेका छांै । नयाँ निर्वाचित हुने संबिधानसभाका अगाडि पनि विगतमा जस्तै जटिलता यथावत् छन् । नयाँ संबिधानसभाले सफलताका साथ आप्mनो कार्यभार पूरागरी संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको संबिधान निर्माण गर्न पार्टीहरुबीच ब्यापक सहमति कायम गर्नु आवश्यक छ । विगतमा जस्तो मपाईंवाद र एकले अर्कालाई पाखा लगाउने ब्यबहारले संबिधान बनाउन सकिने छैन । विगत संबिधानसभाले सहमतिको आधारमा धेरै काम सम्पन्न गरिसकेको अवस्था छ । नयाँ संबिधानसभाले त्यसको स्वामित्व लिई, राज्यको पुनर्संरचना, शासकीय स्वरुप जस्ता विवादित विषयहरुमा मात्र केन्द्रित रहेर निकास खोज्ने प्रयास र प्रतिवद्धता जाहेर गरेमा नयाँ संबिधानसभाले आप्mनो कामलाई सुनिश्चित गर्न सक्दछ । यसका लागि पार्टीहरुबीच सहमतिको आवश्यकता छ । यसका साथै अव निर्वाचित हुने संविधानसभाले देशका आम शोषित–पीडित जनताको पक्षमा संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको संविधान निर्माण गर्नुपर्छ र त्यस संविधान मार्फत शोषण–दमन तथा जातीय, वर्गीय, लैङ्गिक, भाषिक, धार्मिक विभेदमा परेका जनताहरुको सार्वभौमिकता तथा सर्बोच्चता कायम गरी देशको राज्यसत्ता संचालनमा मधेश, पहाड, हिमाल, सुदुरपश्चिम, पिछडिएका क्षेत्रमा बसोबास गर्ने सम्पूर्ण जनताको समानुपातिक प्रतिनिधित्वलाई सुनिश्चित गर्नु पर्दछ भन्ने ने.क.पा. (संयुक्त) को राजनैतिक अडान हो । हामी यसका लागि संविधानसभामा सशक्त आवाज उठाउने छौं । तसर्थ, यस निर्वाचनमा आम मतदाताले एकजूट र प्रतिवद्ध भएर आप्mनो क्रान्तिकारी अठोट, पारस्परिक सद्भाव, जातीय, क्षेत्रीय, भाषिक एकता तथा राष्ट्रिय अखण्डता, सार्वभौमिकता तथा स्वतन्त्रताको भावनाबाट अभिप्रेरित भएर देशी एकाधिकारवादी पुनरुत्थानवादी शक्तिहरुलाई परास्त गर्न र विदेशी शक्तिहरुको प्रभावलाई निस्तेज गर्न ने.क.पा. (संयुक्त) लाई "ह"सिया" चिन्हमा मतदान गर्न आम मतदातालाई आग्रह गर्दछांै ।

२. पहिलो संविधानसभाले किन संविधान दिन सकेन ?

विगत संविधानसभाले किन संविधान बनाउन सकेन ? जनता यसको जबाफ खोजिरहेका छन् तर यसका लागि मुख्य रुपले जिम्मेवार ठूला पार्टीहरुको नेतृत्वबर्ग एकले अर्कोमाथि दोष थुपारेर तथा संबिधानसभामा रहेका साना पार्टी तथा ठूलोसंख्याको संबिधानसभालाई दिएर उम्किन खोजिरहेका छन् । संबिधानसभाको सदस्य भएको नाताले हामी लगायतका अन्य दलहरु पनि जनताको नजरमा दोषीभागी छन् र यस अपजसबाट हामीपनि मुक्त छैनौं । तर संविधानसभा विघटन गराउनमा संबिधानसभामा निर्णायक बहुमत राख्ने ठूला भनाउँदा दल र तिनको नेतृत्ववर्ग तथा तिनका पछाडि रहेका शक्ति केन्द्रहरु, जसले आज पनि देशको राजनीतिमा हालीमुहाली गरिरहेका छन्, मुख्य रुपमा दोषी छन् ।

गत संविधानसभाको निर्वाचन जनताको लामो समयदेखिको चाहनाको परिपूर्ति थियो र त्यसमा हाम्रा समाजका विभिन्न वर्ग, तप्का, क्षेत्र, जाति, धर्म, भाषा तथा वर्ण आदिको प्रतिनिधित्व थियो र त्यस मार्फत जनताले आप्mना मागहरु नयाँ संविधानले सम्बोधन गर्नुपर्ने माग अगाडि सारेका थिए । यो स्वाभाविक थियो । ठूला पार्टीका नेतृत्वले आ–आप्mनो ढिपी छोडी लचिलो भएर सहमति खोजेको भए सहमति कायम गर्न सकिने थियो । तर आप्mनो अडानलाई प्रतिष्ठाको विषय बनाई सहमति खोज्नुभन्दा संविधानसभालाई नै समाप्त गर्ने बाटो लिए ।

अर्को कुरा त्यस संविधानसभाले ब्यवस्थापिका संसदको पनि कार्यभार पाएको हुँदा निर्णायक बहुमत ओगटेका एमाओवादी, नेपाली कांगे्रस, एमाले तथा मधेशी मोर्चाहरु संविधान बनाउनुभन्दा राज्यसत्ता र सरकारमा कब्जा जमाउनुमा बढी केन्द्रित भए । संविधान सभाले विषयगत समितिहरुमा बाहेक काम गर्न पाएन र संविधानको मस्यौदालाई संविधानसभाको पूर्ण बैठकमा प्रवेश गर्नसम्म पनि दिइएन । फलस्वरुप आम जनता तथा संविधानसभामा रहेका अन्य दलहरुले चाहँदा चाहँदै पनि संविधान बन्न सकेन । ०६९ जेठ १४ गते मध्यरातमा सर्वोच्च अदालतको आडलिई संविधानसभाको हत्या गरियो ।

संविधानसभामा रहेका चारदल बाहेकका हामी लगायत अन्यदलहरु संविधानसभाबाटै नयाँ संविधान बन्नुपर्दछ र चाडो संक्रमणकाल समाप्त गरी गणतन्त्र, संघीयता, समानुपातिक, समावेशी चरित्रको राज्यसत्तालाई संस्थागत गर्नु पर्दछ भन्ने अडानमा रहेका हौं, तर सत्ताको लागि संघर्षमा लिप्त ती पार्टीहरुको कारणले संविधान बन्न सकेन ।

अहिले हामी पुनः संविधानसभाको निर्वाचनको चरणमा छौं । अवस्था जटिल छ । संविधानको विषयबस्तुमा रहेका मतभिन्नता यथावत छन् । सहमतिको बाटो कठीन छ तर देशको सार्वभौमिकता र अखण्डता जोगाउन तथा जनसार्वभौमिकता पुनः स्थापित गर्न निर्वाचन बाहेक अर्को बाटो देखिदैंन । त्यसकारण हामी यिनै मुद्दाहरुलाई लिएर निर्वाचनमा जनतासमक्ष आएका छांै । हाम्रो निर्वाचन चिन्ह "ह"सियामा" मतदान गरी हाम्रो यस संघर्षमा साथ दिन अपील गर्दछौं ।

३. संविधानसभा विघटनपछिको राजनैतिक अवस्था र जटिलताहरु ।

जनआन्दोलन–२ पछि राजनैतिक रुपमा सामन्तवाद समाप्त भएको छ । देश पूँजीवादी लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको चरणमा प्रवेश गरेको छ । जनआन्दोलनको भावना अनुरुप संघीय आधारमा राज्यको पुनर्संरचना र समावेशी चरित्रको राज्यव्यवस्था कायम गर्ने तथा गणतन्त्रलाई संस्थागत गर्ने काम अझै बाँकी छ । अहिले देश सातवर्ष लामो यस कालखण्डको सर्वाधिक जटिल तथा राजनैतिक अनिश्चितताको चरणमा छ । देशको राजनीतिमा विदेशी हस्तक्षेप अभूतपूर्ब रुपमा बढेको छ । यस अवस्थामा भईरहेको यो निर्वाचन पार्टीहरुबीचको प्रतिस्पर्धा मात्र नरहेर नेपाललाई आप्mनो प्रभाव क्षेत्रभित्रपारि भविष्यमा नेपालको राजनैतिक तथा आर्थिक जीवनमा आप्mनो प्रभुत्व कायम गर्न खोजिरहेका अन्तर्राष्ट्रिय शक्तिकेन्द्रहरुको चलखेल र दाउपेचको मैदानका रुपमा पनि रहने देखिएको छ । यस निर्वाचनको परिणामले एकातर्पm नेपालको भावी राजनैतिक संरचना र दिशा तथा आर्थिक–सामाजिक संरचनाको स्वरुपमा गहिरो प्रभाव पार्ने छ भने अर्कोतर्फ देशको अस्मिता, सार्वभौमिकता, राष्ट्रिय अखण्डता, सामाजिक एकता तथा राष्ट्रियताको संरक्षण जस्ता अहम् मुद्दाहरुलाई पनि प्रभावित गर्नसक्ने खतरा छ । आपूmलाई ठूला पार्टी र निर्णायक शक्ति भनी दाबी गर्ने पार्टी र मोर्चाहरुका निर्वाचन पूर्वका गतिविधि तथा दौडधूपले यस अवस्थाका पूर्वसंकेतहरु देखाइरहेको छ । अतः हामी यस अवस्थाप्रति सचेत रहेर तथा बाहुवल, धनको बल, जालझेल, छलकपट तथा भूmठा आश्वासनमा नपरेर स्वविवेक तथा राष्ट्र र राष्ट्रियताप्रति संवेदनशील रहेर मतदान गर्न आम मतदातामा आव्हान गर्दछौं ।

तथाकथित चारदलको सिण्डिकेटले स्वेच्छाचारी ढंगले संविधान संशोधन गरेर देशलाई संवैधानिक शून्यता तथा राजनैतिक अस्थिरताको अवस्थामा पु¥याएको छ । अन्तरिम संविधानका मूलमर्म तथा भावना विपरीत जननिर्वाचित संसद नरहेको अवस्थामा बहालवाला प्रधानन्यायाधीशको नेतृत्वमा निर्दलीय सरकार गठनगरी एकतर्फ न्यायापालिकाको स्वतन्त्रता समाप्त गरिएकोछ भने अर्कोतर्फ कार्यपालिकालाई गैर

राजनैतिक ब्यक्तिहरुको हातमा सुम्पेर जनसार्वभौमिकता गुमाएको अवस्थामा छ । महंगी, खुला भ्रष्टाचार, लूटपाट, हत्या, हिंसा, बलात्कार सरकारी सम्पत्तिको हिनामिना र सरकारी ढुकुटीको दुरुपयोगले चौतर्फी अराजकताको अवस्था छ । भ्रष्टाचारबाट मोटाएका र नाजायज तरीकाबाट अकूत सम्पत्ति कमाएका दलहरु धाक–धम्की, नेता तथा कार्यकर्ताहरुको खुला किनबेच, दलबदल, विदेशी शक्तिहरुसंगको हारगुहार जे गरेर भए पनि निर्वाचनमा जित्ने र सत्तामा पुग्ने खेलमा लागिपरेका छन् । फलस्वरूप देशको राजनीति माफियातन्त्र, कमिशनखोरहरुको तथा विदेशी शक्तिकेन्द्रहरुको कब्जामा पर्दै गईरहेको छ । अर्थतन्त्र ओरालो लागेको छ । औद्योगिक अशान्ति तथा उर्जासंकटले औद्योगिक क्षेत्र अस्तब्यस्त छ । ब्यापार घाटा चरमचुलीमा छ । यसबाट राष्ट्रिय पूँजीको संचय र औद्योगिक क्षेत्रतर्फको प्रवाहमाथि नकारात्मक प्रभाव पारेको छ ।
पार्टीहरुका विगतका क्रियाकलापहरुले गर्दा आमजनतामा पार्टीहरुप्रति मात्र होईन लोकतन्त्रप्रति समेत निराशा पैदा भएको छ । राजनीति र लोकतन्त्रप्रति जनतामा नैराश्यता बढ्दै गएमा हामी लोकतान्त्रिक गणतान्त्रिक परिपाटीलाई संस्थागत गर्न सक्दैनौ । राष्ट्रियता, राष्ट्रिय स्वाभिभान र सार्वभौमिकताको रक्षा गर्न सक्दैनौ तथा नयाँ नेपाल निर्माणका लागि आधार कोर्न सक्दैनौ । देशको वर्तमान अवस्था लोकतन्त्र वा गणतन्त्रले ल्याएको अवस्था होईन । यो त सत्तालिप्सा तथा उपभोक्ताबादमा लिप्त रहेका पार्टीहरुका नेतृत्ववर्गले गरेको जनविरोधी तथा अलोकतान्त्रिक क्रियाकलापहरुको परिणाम हो । लोकतान्त्रिक परिपाटीमा आमनिर्वाचन त्यस्तो हतियार हो । जसको माध्यमबाट जनताले देशहित र जनहितमा काम नगर्ने नेता तथा पार्टीहरुलाई निर्वाचनमा परास्त गरी दण्डित गर्दछन् । नेकपा (संयुक्त) आप्mनो जन्मकालदेखिनै यस्ता विकृतिहरुलाई समाप्तगरी सहीअर्थको जनमुखी लोकतन्त्र स्थापना गर्न संघर्ष गर्दै आएका हौं । जनताको लोकतन्त्र स्थापित नभएसम्म जनतासँग रहेर संघर्ष गर्न प्रतिवद्ध छौं । हामी संसदलाई जनताको लागि संघर्ष गर्ने कारगर हतियारको रुपमा प्रयोग गर्न चाहन्छौ । अतः प्रत्यक्ष निर्वाचन तथा समानुपातिक निर्वाचनमा हाम्रो चुनाव चिन्ह ह“सियामा मतदान गरी हाम्रा उम्मेदवारहरुलाई विजयी गराउन तथा जनताको लागि संघर्ष गर्ने तपाईहरुको बलियो प्रतिनिधिका रुपमा संसदमा पठाउन अनुरोध गर्दछांै ।

४. पार्टीको संघर्षमय इतिहास

हाम्रो पार्टी २००६ सालमा स्थापित भएको कम्युनिष्ट पार्टी हो । २०४९ सालमा तीन पार्टी मिलेपछि गौरमा भएको एकता महाधिवेशनबाट यसको नाम ने.क.पा. (संयुक्त) राखिएको हो । आप्mनो स्थापनाकाल देखिनै सामन्तवाद, साम्राज्यवाद, उपनिवेशवाद तथा

रंगभेद विरुद्ध, राष्ट्रिय स्वाधीनता, जन सार्वभौभिकता, तथा लोकतन्त्रका लागि निरन्तर संघर्ष गर्दै आएको पार्टी हो । विगतदेखि आजसम्म लोकतन्त्रका लागि हामीले खेलेको सक्रिय भूमिका र लडाकुपन, सिद्धान्त निष्ठता, राजनैतिक दृढता, वैचारिक परिपक्वता, नीतिगत स्पष्टता र स्थिरता, राजनैतिक संस्कार तथा वाम एकताको इमान्दार पक्षधर भएको कारण नेपालको राजनीतिमा यसले आप्mनो बेग्लै स्थान र पहिचान कायम गरेको छ । यो सर्वविदित छ ।

२००७ सालको क्रान्तिमा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टीका नेता कार्यकर्ताहरु सक्रिय रुपमा सहभागी रहेका हुन् र यसै क्रममा हाम्रा आदरणीय नेता क. विष्णुबहादुर मानन्धर पश्चिमी कमाण्ड अन्तगत पश्चिम नेपालमा लडनु भएको थियो । २००८ सालपछि पार्टी प्रतिवन्धित रहेको अवस्थामा पार्टीले २००९ देखि २०१३ सालसम्म चलाएको किसान आन्दोलनको एउटा प्रमुख नेताको रुपमा क. विष्णुबहादुर मानन्धर रहेका हुन । यसले हजारौ हजार किसानहरुलाई साहुको पञ्जाबाट मुक्त गरेको थियो । इतिहासमा यो आन्दोलन “तमसूक फट्टा आन्दोलन” को नाउँले पनि परिचित छ । यस आन्दोलनको दौरान क. जगदेव राउत लगायत किसान नेताहरुले सहादत प्राप्त गरे । प्रजातन्त्र पुनस्थापनाको लागि पंचायत विरुद्ध गरिएको तीसबर्ष लामो संघर्षमा पार्टी सक्रिय रुपमा संलग्न रहेको हो र यस संघर्षको दौरान अनेकौं कार्यकर्ता गिरप्mतार र यातनाको शिकार भएका थिए ।

पार्टीको चौथो महाधिवेशनबाट पार्टीले निरंकुश पंचायती व्यवस्थाको अन्त्य र प्रजातान्त्रिक संसदीय परिपाटी र जनसार्वभौसताको स्थापनालाई संघर्षको मूलमुद्दा बनाई, पहिले निर्दलीय पंचायतको अन्त र संसदीय परिपाटीको स्थापन गर्नुपर्ने कार्यदिशा तय ग¥यो र त्यसका लागि वामहरुबीच एकता र त्यसको जगमा ब्यापक वाम–प्रजातान्त्रिक एकता कायमगरी देशभित्रैबाट शान्तिपूर्ण संयुक्त जनआन्दोलन गर्नुपर्ने कार्यनीति लिएर एकताको प्रस्तावना अगाडि सारेको थियो । यसै आधारमा २०३६ सालमा संयुक्त विद्यार्थी आन्दोलन गरियो । २०४२ को सत्याग्रह आन्दोहरुलाई संयुक्त आन्दोलनको रुपमा अगाडि बढाउने प्रयास गरेको हो । यो प्रयास सफल भएन । पंचायतको समाप्ति र जनसार्वभौमिकता तथा अग्रगमनका लागि वाम–प्रजातान्त्रिक एकता, शान्तिपूर्ण जनआन्दोलन, बहुदलीयता र प्रतिस्पर्धात्मक राजनैतिक व्यवस्था, बहुलवाद तथा शक्तिपृथकीकरणको आधारमा कानुनी राज्यको स्थापनाको हाम्रो कार्यनीति र कार्यदिशा उग्रवामपन्थी तथा दक्षिण पन्थीहरुले पचाउन सकेनन् । हाम्रो यो प्रयास सफल हुन सकेन । २०४२ सालको आन्दोलनको पराजय पछि, पंचायती निरंकुशता बढ्दै

गएपछि मात्र २०४६ सालमा यस कार्यनीतिको यथार्थता महसूस गरियो । ने.कां. तथा वाममोर्चाबीच कार्यगत एकता भएपछि निरंकुश पंचायतीतन्त्र समाप्तगरी प्रजातान्त्रिक ब्यवस्था स्थापना गरियो । त्यसवेला लोकतन्त्रको स्थापना तथा सामाजिक–आर्थिक रुपान्तरणका लागि हामीले अगाडि सारेको “वाम–प्रजातान्त्रिक एकता तथा शान्तिपूर्ण जनआन्दोलको बाटोको” नीतिको महत्व र आवश्यकता उग्रवामपन्थी तथा दक्षिणपन्थी पार्टीहरुले स्वीकारेनन् । इतिहासको गति, देशको वस्तुगत अवस्थाको माग, अन्तर्राष्ट्रिय अवस्था आदिले यी प्रस्थापनाहरुको बस्तुगतता सावित गर्‍यो र आज दशवर्ष “जनयुद्ध” लडेको पार्टी समेतले यस एकता र शान्तिपूर्ण जनआन्दोलनको बाटोलाई स्वीकारेका छन् ।

२०४६ को जनआन्दोलनको लागि बाममोर्चा गठन गर्ने काममा वाममोर्चा र ने.का. बीच कार्यगत एकता कायम गर्नमा पार्टीको अहम्भूमिका रहेको हो । यस जनआन्दोलनमा पार्टीले निर्वाह गरेको भूमिकाको फलस्वरुप वाममोर्चाको तर्फबाट पार्टीलाई अन्तरिम मन्त्रिमण्डलमा सामेल गराइयो र २०४७ सालको संविधान बनाउनमा पार्टीको महत्वपूर्ण भूमिका रहेको थियो ।

२०६१ माघ १८ गते राजा ज्ञानेन्द्रले प्रजातन्त्र समाप्त गरी सत्ता आप्mनो हातमा लिएपछि संयुक्त वाममोर्चा र जनमोर्चा सर्वप्रथम यसकदम विरुद्ध सडकसंघर्षमा ओर्लिएको थियो । बाममोर्चाको सक्रिय सदस्यका हैसियतले २०६२÷०६३ को जनआन्दोलनमा सक्रिय सहभागी रहेको हो र त्यस आन्दोलनमा निर्वाहगरेको सक्रिय भूमिकाले नै पार्टीले अन्तरिम ब्यवस्थापिका संसदमा आप्mनो स्थान प्राप्त गरेको थियो ।

पार्टीको यस संघर्षमय इतिहासको पृष्ठभूमिमा गत संविधानको निर्वाचनमा पार्टीले संविधानसभामा ५ वटा सभासदको स्थान प्राप्त गरेको थियो । संविधानसभाका विषयगत समितिहरुमा र संसदमा यसले सक्रिय भूमिका निर्वाहगर्दै समयभित्रै संविधान निर्माण गर्न ठूला तीन दलहरुमाथि दवाव दिने उद्देश्यले सानापार्टीहरुको मञ्चबाट पार्टीले अहम्भूमिका निर्वाह गरेको हो । सानापार्टीहरुको त्यस मञ्चले संविधानसभाबाटै संविधान बनाउनु पर्दछ । तीनपार्टी र मधेशी मोर्चाबीच संविधानका विषयबस्तुमा रहेका मतभिन्नताहरुमा संविधानसभामा विधिवत् छलफलगरी निकास खोज्नु पर्दछ र त्यसका लागि पार्टीहरुले लचिलो भएर सहमति कायम गर्नुपर्दछ । संविधान नबनाई संविधानसभा भंग गर्नुहुन्न भन्ने अडान लिएको हो । यसका लागि हाम्रो पार्टीले दबावका प्रत्येक मोर्चा तथा सर्बदलीय बैठकहरुमा आफ्ना स्पष्ट धारणा राख्दै सक्रिय भूमिका निर्वाहगरेको सर्वविदितै छ । अहिले पनि पार्टीे निश्पक्ष र धांधलीरहित निर्वाचन गरी चाँडोभन्दा चाँडो नयाँ संविधान निर्माणगरी जनआन्दोलनका उपलब्धिहरुलाई संस्थागत गरी संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रलाई संस्थागत र संरक्षित गर्नका लागि संघर्षरत छ ।

५. पार्टीको सैद्धान्तिक आधार र राजनैतिक प्रतिवद्धता

ने.क.पा. (संयुक्त) माक्र्सवाद–लेनिनवाद तथा सर्वहारा अन्तर्राष्ट्रियतावादका मूलभूत र सार्वकालिक सिद्धान्तहरुबाट निर्देशित पार्टी हो । नेपालमा मानवद्वारा मानवको शोषण गरिने सामाजिक, आर्थिक, राजनैतिक, सांस्कृतिक र धार्मिक परिपाटी र राजनैतिक व्यवस्थाको अन्त्य गरी धर्मनिरपेक्ष, समतामूलक, न्यायिक, वैज्ञानिक समाजवादी व्यवस्थाको स्थापनागर्न श्रमिक वर्गको नेतृत्वमा समाजवादी क्रान्ति सम्पन्न गरी पूर्ण लोकतान्त्रिक, शोषणविहीन, न्यायिक तथा श्रमप्रधान वैज्ञानिक साम्यवादी व्यवस्था स्थापना गर्ने यसको रणनैतिक लक्ष्य हो । देशको वर्तमान औद्योगिक आधार, आर्थिक विकासको स्तर, श्रमिक वर्गको सांगठनिक अवस्था, वर्गीय चेतना तथा समाजवादी ध्येप्रति लक्षित सचेत वर्गसंघर्षको कमजोर अवस्था आदिले गर्दा आजको अवस्थाबाट सोझै समाजवादमा फड्को मार्नु सम्भव छैन । लाखौलाख सचेत श्रमजीवी जनताको सचेत, संगठित सहयोग र सत्तामा सहभागिताविना समाजवादको निर्माण गर्न सकिन्न भन्ने माक्र्स–लेनिनका मूल्य मान्यतालाई आत्मसात गर्दै हामीले वर्तमान चरणबाट समाजवादमा प्रवेश गर्न र आम श्रमिकवर्गलाई राज्यसत्ताको मालिक वनाउन आर्थिक–सामाजिक र बैचारिक पूर्वाधार तयार गर्न वर्तमान संरचनालाई समाजवादोन्मुख सत्रं mमणकालीन राष्टिय« जनवादी राज्य ब्यवस्थामा सत्रं mमण गर्द ै अगाडि बढ्ने कार्यनीति लिएका छौ । यसको विस्तृत व्याख्या पार्टीको घोषणापत्र – राष्ट्रिय जनवादमा गरिएको छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय कम्युनिष्ट आन्दोलन र विश्व सर्वहारा वर्गको अभिन्न अंगका हैसियतले श्रमजीवी वर्गको विश्वव्यापी ऐक्यवद्धता, पारस्परिक सहयोग र भाईचारा कायम गर्दै विश्व साम्राज्यवाद, नव उपनिवेशवाद, नवउदारवाद, साम्राज्यवादी हैकमवाद विरुद्ध देशीय साम्राज्यवादपरस्त प्रतिक्रियावादी शक्ति, जातिभेद रङ्गभेद विरुद्धको संघर्षमा हाम्रो समाजका प्रगतिशील अग्रगामी शक्तिहरुका व्यापकतम वर्ग र तप्काहरुलाई समय र अवस्था सापेक्ष एकतावद्ध गरी निरन्तर संघर्ष गर्दै हाम्रो तात्कालिक लक्ष्य ‘राष्ट्रिय जनवाद’ को प्राप्तिको दिशामा आफ्नो क्रान्तिकारी गतिविधिलाई निरन्तर अगाडि बढाउनु यसको तात्कालिक कार्य हो ।

ने.क.पा.(संयुक्त) वौद्धिक स्वतन्त्रता, बहुलवाद, मानव अधिकार, कानुनी राज्य, नागरिक स्वतन्त्रता र समानता तथा प्रतिस्पर्धात्मक राजनीतिमा विश्वास गर्दछ । समाजवादको निर्माणको दौरान विगतमा भएका कमी कमजोरी तथा माक्र्सवादका आधारभूत सैद्धान्तिक प्रस्तावनाहरुको अपव्याख्या र प्रयोगमा भएका गल्तिहरुबाट अनुभव बटुली एक्काइसौं शताब्दीको मानव समाज विकासको अवस्था र विश्वको वस्तुगत यथार्थता तथा हाम्रो देशको सामाजिक र वर्गीय विशिष्टता, आर्थिक–सामाजिक विकासको स्तर, भू–राजनैतिक अवस्था र अन्तर्राष्ट्रिय तथा क्षेत्रीय अवस्था र शक्तिसन्तुलन आदिको

गहन अध्ययन र विश्लेषणको आधारमा समाजवादमा संक्रमणपूर्व संक्रमणकालीन समाजवादोन्मुख राज्यब्यवस्था– राष्ट्रिय जनवादका कार्यभार पूरागरी समाजवादमा संक्रमणको कार्यक्रम अंगिकार गरेका छौं ।

क्रान्तिको वर्तमानचरण राजनैतिक रुपले सामन्तवाद समाप्त गरिएका, सांस्कृतिक तथा सामाजिक मनोविज्ञान र संस्कारमा यसका अवशेष अझै बाँकी रहेको र पूँजीवादी प्रजातन्त्रका आर्थिक–सामाजिक कार्यभार पूरा भइनसकेको अवस्था हो । यस अवस्थाबाट देशलाई अगाडि बढाउने दुइवटा बाटो छन्– पहिलो–छाडा पूँजीवादी विकासको बाटो जसले समाजमा साम्राज्यवादी पूँजीवादी शोषणको एकछत्र राज्य स्थापना गर्नेछ र जनता झन्–झन् शोषणको मारमा पर्नेछन भने अर्कोबाटो छाडा पूँजीवादी विकासको बाटोलाई नियन्त्रित गर्दै देशलाई क्रमिक रुपमा समाजवाद उन्मुख दिशामा अगाडि बढाउने र मानिसद्वारा मानिसको शोषणको पूँजीवादी आधारलाई समाप्त गरी समाजवादको निर्माण गर्ने । हाम्रो रणनीति दोश्रो बाटो हो ।

आजको अवस्था लोकतान्त्रिक गणतन्त्र स्थापना भईसकेको तर संस्थागत नभएको तथा संघीयता कायम गर्नु बाँकी रहेको अवस्था हो । तर गणतन्त्र स्थापना हुँदैमा वा यस देशबाट राजतन्त्र समाप्त गर्दैमा नयाँ ब्यवस्था आम श्रमिक तथा शोषित–पीडित दलित जनताको पक्षमा जाने छ भनी सोच्नु गलत हुनेछ । अर्कोतर्फ–राजतन्त्रको अन्त्यबाट राजनैतिक रुपमा मात्रै सामन्तवाद समाप्त भएको छ । सामन्तवादका आर्थिक, सामाजिक तथा साँस्कृतिक अवशेष बाँकी नै छन् । समाजवादोन्मुख राज्यसत्ता कायम गर्न र पूँजीवादी लोकतन्त्रका कार्यभार पूरागर्न यसलाई समाप्त गर्नु आजको प्रमुख काम हो । यसका लागि शान्तिपूर्ण तथा निश्पक्ष रुपमा संविधानसभाको निर्वाचन सम्पन्न गरी नयाँ संविधान मार्फत गणतन्त्रलाई संस्थागत गर्ने, संघीयताको आधारमा राज्यको पुनरसंरचना, समानुपातिक समावेशीकरणको सिद्धान्त अनुरुप राज्यसत्ता संचालनमा सबैको साझेदारी सुनिश्चित गर्न संघर्ष गर्नु हाम्रो आजको राजनैतिक कार्यभार हो ।

हामी संधै उग्रबामपन्थी दुस्साहसवाद, निम्नपूँजीवादी क्रान्तिकारी रोमान्टिसिज्म, आतंकवाद, धार्मिक, जातिवादी अतिवाद, पारिवारिक तथा जातिय अहम्वाद, निरंकुशता तथा अधिनायकवादको विरोधमा रहेका हौं । अहिले पनि यसको विरोधमा छौं । बहुदलीयता, बहुलबाद, मानवाधिकार, संचार माध्यमको स्वतन्त्रता, स्वतन्त्र न्यायापालिका, प्राज्ञिक स्वतन्त्रता, पेशाको स्वतन्त्रता न्यायिक तथा समतामूलक जनकल्याणकारी न्यायिक र समतामूलक समाजको निर्माण गर्ने हाम्रा वैचारिक र राजनैतिक प्रतिवद्धता हुन ।

हाम्रो पार्टीले निर्वाचनको वर्तमान मैदान र भोलिको संसदीय मंच यसै संघर्षको अभिन्न अगं का रुपमा लिएका छा ंै । हामीलाई विश्वास छ– जनताल े “ह“िसया” चनु ाव चिन्हमा मतदान गरी हाम्र े यस जनसघं षर्म ा खलु रे साथ दिनछे न ् र हाम्र े पक्षमा मतदान गनर्छे न् ।

६. वाम एकता तथा सहकार्यको आवश्यकता

नेकपा (संयुक्त) वाम एकताको पक्षमा रहेको हो र अहिले पनि यस पक्षमा दृढतासाथ उभिएको छ । हामीले स्पष्टतासाथ भन्दै आएका हौं– अहिलेको चरण पार्टीहरुको एकीकरणको चरण होइन बरु वामहरुबीच मोर्चागत एकताको चरण हो । त्यसैबाट एकीकरणको मार्ग प्रशस्त हुनेछ । विगत अनुभवले के देखाएको छ भने एकताका लागि राजनैतिक निकटताले मात्र हुँदैन सफल एकीकरणका लागि पार्टीहरुबीच राजनैतिक संस्कार र ब्यवहारको सामिप्यताको पनि आवश्यकता पर्दछ । आर्थिक, राजनैतिक, सामाजिक र सांस्कृतिक क्षेत्रमा साम्राज्यवादी प्रभुत्व तथा नवउपनिवेशवादी शक्तिहरुको सोझो हस्तक्षेप र प्रभाव दिन प्रतिदिन बढिरहेको वर्तमान अवस्थामा देशको सार्वभौमिकता, अखण्डता र सामाजिक सहजीवनको संरक्षणका लागि कम्युनिष्टहरुबीच एकता तथा सहकार्यको आवश्यकता हिजोभन्दा आज बढी छ । त्यसकारण वर्तमान अवस्थामा कम्युनिष्टहरुबीच एकता कायमगरी लोकतन्त्र र जनवादको संरक्षण सम्बर्धन गर्दै अगाडि बढ्नु आवश्यक छ ।

भाग – २

राष्ट्रिय जनवादको आर्थिक, सामाजिक र राजनैतिक पक्षहरु

गणतन्त्रको स्थापना समाजको आमूल परिवर्तनको दिशामा पहिलो राजनैतिक खुड्किलो मात्र हो । नयाँ नेपालको निर्माण गर्न गणतन्त्र वा संघीय ढाँचाले मात्र पुग्दैन । मूलकुरा राज्यको पुनरसंरचनापछि सत्तामा सबैको पहुँच र पहिचानलाई सुनिश्चित गरेर सत्ता जनताको हातमा पु¥याउनु र आमूल आर्थिक– सामाजिक परिवर्तनको अभियानमा सबैलाई सरीक गराएर समतामूलक नयाँ नेपालको निर्माण गर्नु हो । अन्यथा सत्ता एउटा शोषकको हातबाट अर्को शोषकको हातमा जाने छ र हजारांै वर्षदेखि शोषित–पीडित आम श्रमजीवी जनतालाई आर्थिक–सामाजिक शोषणबाट मुक्तगर्न समतामूलक न्यायिक समाजको निर्माण गर्न सकिंदैन । यसका लागि राष्ट्रिय जनवादले निम्न आर्थिक–सामाजिक परिवर्तनका मूल मुद्दा अगाडि सारेको छ –

क. राजनैतिक कार्यभार

१. संविधानसभामा गर्नुपर्ने काम

आगामी संबिधानसभाको मूख्य जिम्मेवारी विगत संविधानसभाले पूरागर्न नसकेको काम– संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको संविधान बनाउनु हो । विगत संविधानसभामा जस्तै आज पनि पार्टीहरुबीच राज्यको पुनर्संरचन, शासकीय स्वरुप, समावेशिता, शक्ति पृथकीकरणको सवाल आदि जस्ता विषयमा मतभिन्नता यथावत छन् र यी विषयहरुमा आमजनतामा समेत ब्यापक मतभिन्नता छन् । यसले संविधान

लेखनका लागि ठूलो चुनौति प्रस्तुत गरेको छ । यी विषयहरुमा आमसहमति खोज्ने प्रयास नगरिकनै हामी पुनः निर्वाचनमा ओर्लिएका छौं । यसका साथै संघीय संरचनाको सार र स्वरुप, प्रान्तहरुको सीमाङ्कन, समानुपातिक आधारमा समावेशीकारणको सिद्धान्तलाई स्थापितगर्ने सवाल, मानवाधिकार, कानुनी राज्यको मान्यता, बहुलवाद तथा राष्ट्रिय सार्वभौमिकता तथा अखण्डता जस्ता विषयहरुमा सर्वसम्मत निकास खोज्नु चुनौतिपूर्ण देखिएका छन् । यसमा सहमति कायमगरी संविधान लेखनको काम सम्पन्न गरी देशको संक्रमणकालीन अवस्था समाप्त गर्नुपर्दछ भन्ने हाम्रो मान्यता हो ।

२. राज्यको शासकीय स्वरुपका सम्बन्धमा

नेकपा (संयुक्त) ले विगत चार दशकदेखिनै कम्युनिष्टहरुले राजनैतिक प्रतिस्पर्धामा बाँच्नु र जनमतबाट अनुमोदन प्राप्त गरी राज्यसत्ता सञ्चालन गर्न सिक्नु पर्दछ भन्ने राजनैतिक प्रतिबद्धता अगाडि सारेको हो । आजपनि लोकतान्त्रिक मूल्य मान्यतामा आधारित बहुदलीय प्रतिस्पर्धात्मक राजनीति हाम्रो मुख्य मान्यता हो ।

शासकीय स्वरुप बारे हाम्रा धारणाहरु–

क. सार्वभौमसत्ता सम्पन्न दुई सदनात्मक संघीय संसदीय प्रणाली र बहुदलीय ब्यवस्था ।

ख. संसदबाट निर्वाचित कार्यकारी प्रमुख– प्रधानमन्त्री ।

ग. सार्वभौमसत्ता सम्पन्न तथा समावेशिताको आधारमा निर्वाचित एक सदनात्मक प्रान्तीय सदन ।

घ. एक सदनात्मक स्वायत्त स्वशासित क्षेत्र तथा विशेष क्षेत्रहरुका जनप्रतिनिधिसभाहरु ।

ङ. संघीय सदनहरुका जनप्रतिनिधि तथा स्वायत्त स्वशासित क्षेत्र र विशेष क्षेत्रहरुका प्रतिनिधिसभाका सदस्यहरुद्वारा निर्वाचित राष्ट्राध्यक्ष– राष्ट्रपति ।

च. संसदीय सर्वोच्चता तथा शक्ति पृथकीकरणसहितको कानुनी राज्य ।

छ. राष्ट्राध्यक्ष तथा कार्यकारी प्रमुखहरुको कार्यक्षेत्र र अधिकार क्षेत्रको स्पष्ट ब्याख्या सहितको शक्ति बाँडफाँड ।

३. राज्यको पुनर्संरचना र संघीयताबारे नेकपा (संयुक्त) को भनाई

संघीयताको सवाल किराँत क्षेत्रबाट २००४ सालमा नै उठाएको प्रश्न हो । मधेश आन्दोलनपछि आज यो सवाल सबैको साझा सवाल भएको छ । हाम्रो सन्दर्भमा राज्य पुनर्संरचनाको अर्थ– अखण्ड नेपाललाई संघीय आधारमा पुनर्गठन गर्नु हो । हाम्रो जस्तो मिश्रित बसोवासको अवस्था, सामाजिक–आर्थिक तथा भू–भौगोलिक बनौटको अवस्था तथा प्राकृतिक श्रोत साधनहरुको अवस्थामा राज्यलाई संघीय आधारमा पुनर्गठन गर्ने काम ज्यादै कठिन र सम्वेदनशील छ । एकतर्फ केन्द्रीकृत राज्यसंरचनालाई समाप्त गरी विकेन्द्रीकृत संघीय संरचना खडागर्नु आजको आवश्यकता छ भने अर्कोतर्फ लामो

समयदखि देशको प्रत्येक गाउँ तथा शहर सवै जाति धर्म तथा भाषा–भाषीहरुको साझा बसोबासको थलोको रुपमा रहेको अवस्था छ । हामीले यसै यथार्थतामा टेकेर समाधान खोज्नु पर्दछ । अतः संघीयताबारे हामीले निम्न अवधारणा अधिसारेका छौं–

क) प्राकृतिक श्रोतहरुको अपर्याप्तता, भू–भौगोलिक जटिलता र विकटता आदिको अवस्थामा देशलाई धेरै प्रान्तहरुमा विभाजित गरेमा प्रान्तहरु आर्थिक रुपमा आपूmलाई थेग्न नसक्ने अवस्थामा हुनेछन् । अतः हामीले पहिचान, सामथ्र्य, भौगोलिक सुगमता, प्राकृतिक श्रोतको पर्याप्तता, बसोबासको अवस्था र निरन्तरता तथा ऐतिहासिक पृष्ठभूमि आदिलाई मध्यनजर राखी मधेशमा ३, हिमाल तथा पहाड क्षेत्रमा ६ प्रदेश गरी जम्मा ९ प्रदेश बनाउनु पर्ने अवधारणा राखेका छौं ।

ख) राज्यहरुको सीमाङ्कन तथा संख्या प्राकृतिक श्रोतहरुको उपलब्धता, दिगो आर्थिक विकासका लागि उपलब्ध आधार, भौगोलिक सुगमता, सामथ्र्य तथा पहिचान, जातीय सह–अस्तित्व र सद्भाव आदिको यथार्थ आधारमा टेकेर गरिनु पर्दछ ।

ग) राज्यसत्तामा सबैको पहुँच र पहिचानलाई सुनिश्चित गर्न प्रदेशहरुलाई पनि– स्वायत स्वशासित क्षेत्र तथा विशेष क्षेत्रसहित संघीय स्वरुप दिनु पर्दछ र प्रशासनिक स्वायतत्ता तथा प्रदेशभित्रको प्राकृतिक श्रोत सम्पदामा सबैको समान अधिकार सुनिश्चित गर्नु पर्दछ ।

घ) प्रान्तहरुको सीमाङ्कन– नामाङ्कन जे भएपनि प्रान्तहरु निर्माण गर्दाको बखत त्यस क्षेत्रभित्र बसोवास गर्ने प्रत्येक ब्यक्ति त्यस प्रान्तको समान रुपले अधिकार सम्पन्न सार्बभौम नागरिक मानिनु पर्दछ । कुनै जाति विशेष, धर्म वा भाषा विशेषलाई विशेषाधिकार हुनुहुन्न ।

४. संघीय संरचनाले निम्न कुरा सुनिश्चित गर्नु पर्दछ भन्ने हाम्रो मान्यता हो

क) राष्ट्रिय अखण्डता, देशको सार्वभौमिकता, स्वतन्त्र तथा आत्मनिर्भर आर्थिक विकास, सम्पूर्ण जाति, धर्म, लिङ्ग, वर्ग तथा उपवर्गहरुको सह–अस्तित्व र आत्मसम्मान सहितको पारस्परिक निर्भरता तथा सद्भाव, प्रान्त तथा क्षेत्रहरुबीचका आर्थिक– सामाजिक सह–सम्वन्ध ।

ख) प्रान्तहरुमा बसोवास गर्ने सबै जनताको मौलिक अधिकार– शिक्षा, स्वास्थ्य, काम, माम र आराम जस्ता मौलिक अधिकारको ग्यारेन्टी समान रुपले हुनुपर्दछ ।

ग) राष्ट्रभाषा, प्रान्तीय भाषा, स्थानीय भाषाको सम्मान र संरक्षणको ग्यारेन्टी ।

घ) बहुदलीयता, बहुमतको शासन र अल्पमतको सम्मानसहित सह–अस्तित्व र पारस्परिक सम्मानलाई मान्यता ।

५. समावेशीकरणको सवाल ः

क) नेपाल जस्तो जाति–उपजाति, वर्ग–उपवर्ग, समुदाय तथा तप्काहरुमा विभाजित र

बहुभाषिक, बहुजातीय, बहुधार्मिक तथा क्षेत्रीय आधारमा विभाजित समाजमा राज्य संचालन तथा राज्ययन्त्रका प्रत्येक अंगमा जनसंख्याको आधारमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व गराई सवैको पहुँच सुनिश्ति गर्नुपर्दछ भन्ने हाम्रो मान्यता हो । हामीले बिगत संविधानसभामा यसका लागि आवाज उठाएका हांै र नयाँ संविधानसभामा पनि यो संघर्ष जारी राख्नेछौं ।

ख) यसका साथै बर्गीय आधारमा राज्यसत्तामा समावेश हुनु पाउनु पर्दछ भन्ने नेकपा (संयुक्त) को आधारभूत अडान हो । हामी नयाँ संविधानमा यसलाई सुनिश्चित गर्नेछौं ।

६. शक्ति पृथकीकरण र कानुनी राज्यको अवधारणा

ब्यवस्थापिका, कार्यपालिका र न्यायापालिका लोकतन्त्रका मूल आधार स्तम्भ हुन । यिनको अधिकार क्षेत्र र कार्यक्षेत्र उल्लेखनीय रुपमा स्पष्ट र किटान हुनुपर्दछ । आम जनतालाई कानुनी उपचार प्रदान गर्न तथा आम नागरिकका प्रजातान्त्रिक नागरिक अधिकारको संरक्षणका लागि स्वतन्त्र तथा संविधान सम्मत अधिकार सम्पन्न र राजनैतिक हस्तक्षेपबाट मुक्त न्यायापालिका हुनुपर्दछ । दोषीलाई दण्ड सजायको अधिकार न्यायापालिकाको अधिकार हुनपर्दछ कुनै राजनीतिले अथवा “वाद” ले हस्तक्षेप गर्न हुँदैन ।

ख. सामाजिक–आर्थिक रुपान्तरणका लागि कार्यक्रम

१. सामाजिक रुपान्तरणका लागि

क. महिलावर्ग तथा महिला समस्याः– महिला मुक्तिको सवाल सामन्ती पारिवारिक संस्कार, आर्थिक परतन्त्रता, र श्रमिक क्षेत्रमा भइरहेको लैंगिक भेदभावसंग जोडिएको सवाल हो । हामी यसलाई समाप्तगरी महिलाहरुको समान अधिकार र सम्मान स्थापित गर्न चाहन्छौं ।

ख. पुरुष र महिलाहरूबीचका विशिष्ठ प्राकृतिक भिन्नता वाहेक समाजद्वारा श्रृजना गरिएका भिन्नता र भेदभावहरूलाई समाप्त गरी महिलाहरुलाई जीवनका प्रत्येक फाँटमा समान रूपले अधिकार सम्पन्न गरी महिला शक्तिलाई आर्थिक रुपमा स्वावलम्बी, सामाजिक शोषणबाट मुक्त तथा समाजको सर्वाङ्गीण विकासमा सहभागी वनाउनु पर्दछ भन्ने हाम्रो मान्यता हो ।

ग. एकातर्फ आम श्रमिकवर्ग जस्तै श्रमजीवी महिलाहरू पनि आर्थिक शोषण र अशिक्षा तथा बेरोजगारीको मारमा छन् भने अर्कोतर्फ लैंगिक भेदभावले गर्दा यिनको थप शोषण भइरहेको छ । हामी लैंगिक भेदभावको अन्त्य तथा श्रमिक महिलाहरुको समान अधिकार, पैतृक सम्पत्तिमाथिको अधिकार तथा आर्थिक–सामाजिक मुक्तिका लागि निरन्तर संघर्ष गर्दै आएका छौं । आउँदा दिनहरुमा यसलाई अरु तीब्र पार्नेछौं ।

घ. राजनैतिक क्षेत्रमा महिलाहरूलाई अगाडि बढाउन पार्टीगत संरचनाहरुमा महिलाहरूका लागि ५०% स्थान सुरक्षित गर्नुका साथै महिलाहरुबीच मात्रै प्रतिस्पर्धा हुनेगरी ३३% महिला निर्वाचन क्षेत्र सुरक्षित हुनुपर्दछ भनी हामीले विगत संविधानसभामा सशक्त आवाज उठाएका थियौं र आउँदो संविधानसभामा यस संघर्षलाई अरु अगाडि बढाउने छौं ।

ङ. प्रशासनिक क्षेत्रमा समान पद र योग्यताका लागि महिलाहरूलाई प्राथमिकता दिइनु पर्दछ । ग्रामीण क्षेत्रका तथा शहरी क्षेत्रका पिछडिएका गरीब वालिकाहरूका लागि निःशुल्क शिक्षाको व्यवस्थाका साथै उच्च प्राविधिक शिक्षासम्म सजिलो पहँुच सुनिश्चित गरिनु पर्दछ । महिला समानताका लागि यो पहिलो शर्त हो ।

च. महिला रोजगार तथा शीप विकासको माध्यमबाट महिलाहरुको आर्थिक स्वावलम्बनको लागि ठोस वित्तीय तथा प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराइनु पर्दछ । बहुसंख्यक श्रमजीवी महिलाहरू कृषिक्षेत्रमा कार्यरत छन् जहाँ यिनका समस्याहरू साना तथा गरीब किसानहरूका समस्यासंग जोडिएका छन् । ग्रामीण क्षेत्रमा महिलाहरुको उत्थानका लागि र शिक्षाका लागि विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुपर्दछ ।

छ. महिलाहरूलाई कसैको दयामा वा दानमा वाँच्नु पर्ने अवस्था समाप्त गरी स्वावलम्वन र आत्मनिर्भर भई सम्मानपूर्वक जीवन वाँच्न सक्ने अवस्था श्रृजना गर्नुपर्दछ । महिलाको आत्मसम्मान तथा मातृत्वको पूर्ण कदर हुनुपर्दछ भन्ने हाम्रो मान्यता हो ।

ज. छोड पत्र, पुनर्विवाह, विधवा विवाह महिलाहरुको स्वविवेकी अधिकार हो, यसलाई सुनिश्चित गर्नु पर्दछ । दाइजो प्रथा, बाल विवाह तथा वहुविवाह, बोक्सी प्रथा, महिलाहरुको बेचविखन, कमलरी प्रथा जस्ता कुप्रथाहरूलाई समाप्त नगरेसम्म महिला स्वतन्त्रताको प्रश्न अधुरो रहन्छ । हामी यसका लागि एकतर्फ सामाजिक जागरण अभियान सञ्चालन गर्दै आएका छौ भने अर्कोतर्फ ठोस कानुनी ब्यवस्थाको पक्षमा छौं । यो संघर्ष जारी रहने छ ।

झ. मधेशी समुदायः– मधेशी समुदाय नेपाली समाजको अभिन्न र अविभाज्य अंग हो । अन्य समुदाय जस्तै यो समुदाय पनि आफैमा तहगत रुपमा विभाजित समाज हो । यहाँका महिला, दलित, जनजाति, अल्पसंख्य, पिछडावर्ग तथा आम श्रमजीवी जनता आम नेपाली श्रमजीवी जस्तै त्यहींका उच्चवर्ग र तप्काहरुबाट शोषित पीडित छन् । ने.क.पा. (संयुक्त) विगत साठी वर्षदेखि यस किसिमका शोषण दमन र विभेदको विरुद्ध लड्दै आएको पार्टी हो र आउँदा दिनहरुमा पनि हामी ती श्रमजीवी जनताको मुक्तिका लागि लड्दै रहने छौं । यसका साथै मधेशी जनता आफ्नो भाषा, संस्कृति, नागरिकता, सम्पूर्ण राज्ययन्त्रमा समान पहुँचको अधिकारको लागि संघर्षरत छन् । जाति, क्षेत्र, वर्ग, वर्ण, भाषा, संस्कृति, रंग वा धर्म आदिको आधारमा गरिने कुनै

पनि खालको विभेद र शोषण–दमनको अन्त्य गर्नु ने.क.पा. (संयुक्त) को सैद्धान्तिक र राजनैतिक अडान हो । स्वायत मधेश प्रदेशको मागप्रति हामीले समर्थन गरेका छौं । राज्यको पुनर्संरचना गर्दा यो मुद्दालाई सम्बोधन गर्नुपर्दछ । प्रत्येक सार्वभौम नेपाली जनता जस्तै त्यस क्षेत्रमा बसोवास गर्ने नेपाली नागरिकले पनि सहजतासाथ नागरिकता पाउनु पर्दछ र निर्वाध रुपमा नागरिक अधिकारको उपयोग गर्न पाउनु पर्दछ ।
ञ. दलित समुदायः– ने.क.पा. (संयुक्त) दलित वर्गको मुक्तिप्रति समर्पित तथा संघर्षरत पार्टी हो । युगांैदेखि वर्ण विभाजनको चरम शोषणमा पिल्सिएको दलित समुदायलाई आर्थिक र सामाजिक भेदभाव तथा शोषणबाट मुक्त गरी तिनलाई आर्थिक–सामाजिक विकासको मूलधारमा नल्याएसम्म समाजको सर्वाङ्गीण विकास सम्भव छैन भन्ने हाम्रो मूल मान्यता हो । हामी यसका लागि निरन्तर संघर्ष गर्नेछौं । यस समुदायको उद्धार हाम्रो राष्ट्रिय जनवादी ब्यवस्थाको प्रमुख काम हो ।

दलित वर्गको उत्थानका लागि राज्ययन्त्रको प्रत्येक क्षेत्रमा आरक्षणको ब्यवस्था गर्ने । यसका साथै राज्यका नीति निर्माण गर्ने ठाउँमा यसको पहुँच सुनिश्चित गर्न राजनैतिक क्षेत्रमा आरक्षणको विशेष ब्यवस्थाका साथै दलितहरुका लागि जनसंख्याको आधारमा समानुपातिक प्रतिनिधित्व गराउन तथा जनसमर्थन प्राप्तगरी संसदमा प्रतिनिधित्व गर्नसक्ने अवस्था श्रृजना गर्न दलितहरुका लागि आरक्षित निर्वाचन क्षेत्रको ब्यवस्था गर्ने ।
निःशुल्क प्राविधिक तथा शीपमूलक शिक्षाको ब्यवस्था गर्ने र दलित छात्रवृति अनिवार्य रुपमा लागूगर्ने । छुवाछूतको परिपाटी हाम्रो समाजको कलंक हो । कानुनतः यसलाई समाप्त गरेको भएपनि ब्यवहारमा यो लागू हुनसकेको छैन । पानी नचल्ने, मन्दिर प्रवेश गर्न नदिने, सिनो उठाउनु पर्ने जस्ता अमानवीय परिपाटी र ब्यवहार लाई जघन्य सामाजिक अपराध किटानगरी यसलाई उन्मूलन गर्ने । यसका लागि कानुनी उपचारका साथै सशक्त रुपमा सामाजिक अभियान संचालन गर्ने ।
ट. आदिवासी–जनजातिः– लोकतन्त्रको स्थापना पछि शदियौदेखि गुम्सिएका आदिवासी, जनजाति तथा दलित वर्गका सवाल मुखरित भएर अगाडि आएका छन् । आप्mनो स्थान र पहिचानका लागि संघर्षरत छन् । यी मागहरुलाई समुचित रुपमा सम्बोधन गर्न राज्यसत्ताका प्रत्येक अंगमा यिनको पहुँच र पहिचान सुनिश्चित गर्न जनसंख्याको आधारमा समावेशिताको नीति अवलम्बन गर्नुपर्दछ । राजनैतिक क्षेत्र, नोकरीका क्षेत्र र शिक्षा जस्ता क्षेत्रहरूमा आरक्षणको व्यवस्था गरी यिनलाई माथि उठाउने हाम्रो नीति हो ।
ठ. मुश्लिम समुदायः– शदियौदेखि यस देशमा बस्दै आएका मुसलमानहरु आफ्नो छुट्टै, धर्म संस्कार, संस्कृति, भाषा तथा रीतिरिवाज लिएर नेपाली समाजमा सहजीवन विताई

रहेका छन् । नयाँ संविधान निर्माणको प्रक्रियामा रहेको वर्तमान अवस्थामा सबै जाति प्रजाति, समुदाय तथा धार्मिक–भाषिक समुदायले आ–आप्mनो पहिचान र स्थान खोजिरहेका बेला निर्वाचन आयोगदेखि सरकारी निकायसम्मले यसलाई समुचित स्थान दिएको छैन् । हामी निर्वाचन आयोगले गरेको सामाजिक वर्गीकरणको बेलादेखिनै यस समुदायलाई समुचित रुपमा उल्लेख गर्नुपर्दछ र यसको पहिचान कायम गर्नुपर्दछ भनी आवाज उठाउँदै आएका हौं । आजपनि राज्ययन्त्र तथा राजनैतिक क्षेत्रमा यसलाई अन्य समुदाय सरह मान्यता दिनुपर्दछ भनी आवाज उठाउँदै छौ । यिनका परम्परागत, सामाजिक, सांस्कृतिक तथा धार्मिक आस्थाहरुलाई राज्यले समुचित मान्यता दिनुपर्दछ ।

अल्पसंख्यक तथा पिछडा बर्गः– यो वर्ग शदियौदेखि सीमान्तीकृत र बहिष्करणको अवस्थामा रहेको छ । यस्ता सामाजिक तप्काहरुलाई राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको मूलधारमा ल्याई राज्यसत्तामा यसको पहुँच सुनिश्चित गरेपछि मात्र देशमा सामाजिक समानताले पूर्णता पाउँने छ । यसलाई नारामा सीमित नराखी ब्यवहारमा लागू गर्नु हाम्रो आर्थिक–सामाजिक कार्यक्रमको मुख्य पाटो हो । हामी यसलाई कार्यान्वयन गर्ने छौं ।

छ. अपाङ्ग तथा सामाजिकरुपमा बहिष्कृत समुदायः– शारीरिक रुपमा अपाङ्ग समुदायहरु, यौनिक अल्पसंख्यक तथा सामाजिक रुपमा पछाडि पारिएका र बहिष्कृत बादी, डोम, चमार जस्ता समुदाय तथा अहिलेसम्म दलितमा सूचिकृत नगरिएका खटिक, वाल्मिकी आदि जस्ता समुदायहरु हाम्रो समाजका अभिन्न अंग हुन । यिनलाई राजनैतिक तथा आर्थिक रुपमा सबल बनाउँन र राष्ट्रिय जीवनको मूलधारमा ल्याउन हामीले लामो समयदेखि कामगर्दै आएका हौं । विगत संविधानसभामा हामीले बहिरा तथा यौनिक अल्पसंख्यकहरुलाई संविधानसभामा स्थान दिई यो काम गरेका छौं र अगामी दिनहरुमा पनि यो काम गर्ने छौं ।

२. शिक्षा स्वास्थ्य, भाषा, संस्कृति, धर्म तथा समाजकल्याण तर्फ

क. शिक्षा नीति

नयाँ संविधानले शिक्षा तथा स्वास्थ्यलाई प्रत्येक व्यक्तिको मौलिक अधिकारको रुपमा स्थापित गर्नु पर्दछ । यो हाम्रो प्रतिवद्धता हो । अहिले निजी क्षेत्रको विद्यालयहरुमा सर्वसाधारणको पहुँच छैन र सरकारी तथा सामुदायिक क्षेत्र अस्तब्यस्त अवस्थामा छ । शिक्षा क्षेत्रमा भईरहेको ब्यापारिकरणको अन्तगर्ने र सर्वसुलभ शिक्षा प्रणाली कायम गर्ने । शिक्षित बेरोजगारी समाप्त गर्न रोजगारमूलक प्राविधिक शिक्षाको परिपाटी कायम गर्ने । हामी शिक्षाको ढाँचामा आमूल परिवर्तन गरी त्यसलाई उत्पादनमूलक र रोजगारमूलक बनाउने छौं ।

विद्यार्थीहरूलाई कृषि उत्पादन, औद्योगिक वातावरण, स्वास्थ्य जस्ता विषय र घरेलु तथा साना स्वावलम्बनका माध्यमहरूसंग परिचित गराउन पोलिटेक्निकल शिक्षण संस्थाहरूको स्थापना गरी युबाहरुलाई स्वरोजगारको अवसर प्रदान गर्ने छांै ।

पिछडिएका जनजाति, दलितवर्ग तथा आर्थिक अवस्था कमजोर भएका तप्का तथा महिलाहरूको लागि निःशुल्क आधारभूत तथा उच्च माध्यमिक शिक्षाको व्यवस्था गर्नुका साथै सर्वसुलभ तथा रोजगारमूलक शिक्षा नीति लागू गर्ने ।

शिक्षित युवाहरुलाई रोजगारीको व्यवस्था गर्नु राज्यको सामाजिक दायित्व हो । अहिलेसम्म राज्यले यो दायित्व लिएको छैन । परम्परागत शिक्षा प्रणालीमा शिक्षित युवाहरुको बजारमा माग छैन । त्यसकारण शिक्षित बेरोजगारको संख्या दिन प्रतिदिन बढ्दै गईरहेको छ । यस समस्याको समाधान गर्न एकतर्फ औद्योगिक विकास र ग्रामीण विकासको दरमा तीव्र वृद्धि गरी रोजगारका अवसर श्रृजना गर्नु आवश्यक छ भने अर्को तर्फ प्राविधिक र रोजगारमूलक शिक्षा प्रणाली हुनु आबश्यक छ । यसका लागि राज्य क्षेत्र र निजी क्षेत्र अगाडि बढ्नु पर्छ । रोजगारको अवसर नपाउँदासम्म राज्यले प्रत्येक शिक्षित बेरोजगारलाई बेरोजगारी अनुदान दिने व्यवस्थाको ग्यारेण्टी गर्नु पर्दछ । साथै निम्न माध्यमिक र उच्च माध्यमिक विद्यालयहरुमा व्यावसायिक र शीपमूलक शिक्षा दिने कार्यलाई अगाडि बढाउनु पर्दछ ।

ख. स्वास्थ्यः

बहुसंख्यक ग्रामीण क्षेत्रका जनताहरु स्वास्थ्य सुविधाबाट बञ्चित छन् । स्वास्थ्यसेवा केन्द्रहरुमा न स्वास्थ्यकर्मी छन् न औषधिमूलो । हजारांै हजार बालबालिका तथा महिला स्वास्थ्य सुबिधा नपाएर अकाल मरिरहेका छन् । शहरी क्षेत्रमा उपलब्ध अत्यन्त महँगो निजी क्षेत्रसम्म तिनको पहुँच सम्भव छैन र सरकारी क्षेत्रमा उपलब्ध गुणस्तरहीन स्वास्थ्य सेवासमेत यथेष्ट रूपमा उपलव्ध छैन । स्वास्थ्यलाई आम जनताको मौलिक हकका रूपमा स्थापित गर्न हामी निरन्त लड्दै आएका छौं । यस संघर्षलाई अरु कडारुपमा अगाडि बढाउने छांै । स्वास्थ्य क्षेत्रलाई व्यापारीकरणबाट मुक्त गरी सेवामूलक क्षेत्रमा परिणत गर्ने र सार्वजनिक स्वास्थ्य प्रणालीलाई विस्तार गर्ने हाम्रो प्रतिबद्धता हो ।

मातृ शिशु कल्याण योजनालाई ग्रामीण क्षेत्रसम्म प्रभावकारी रुपमा पु¥याउन तथा प्रजनन् स्वास्थ्य सुबिधालाई आम महिलासम्म पु¥याउने हाम्रो प्राथमिक लक्ष्य हो ।

ग. संस्कृतिः

नेपाल बहुभाषिक, बहुधार्मिक र बहुसांस्कृतिक देश हो । नेपालमा बसोबास गर्ने सबै जात–जातिका संस्कृति एकीकृत रुपले नेपालको संस्कृति हो । अतः प्रत्येक जाति–जनजाति, धर्मावलम्बी तथा महत्वका संस्कृतिको विनाकुनै भेदभाव समान रुपले

संरक्षण र सम्बर्धन गर्नु राष्ट्रको दायित्व हो । नेकपा (संयुक्त) सांस्कृतिक समानता तथा विकासका लागि प्रतिवद्ध छ ।

हाम्रो समाजमा अस्तित्वमा रहेका विविध संस्कृतिलाई लोप हुनबाट जोगाउनु र एउटा एकीकृत राष्ट्रिय हो । संस्कृतिको विकास गर्ने हाम्रो लक्ष्य छ । संस्कृतिको संरक्षक आम जनता हुन, तिनलाई आफ्नो संस्कृतिप्रति सजग गराउनु र संस्कृति संरक्षणको काममा संलग्न गराउने नीति लिइने छ ।

घ. भाषाः

भाषा समस्याको समाधान माथिबाट नियम कानुन बनाएर मात्र हुँदैन । यसका लागि प्रत्येक भाषा भाषिहरूलाई आप्mनो भाषाको संरक्षण र विकासको काममा संलग्न गराउने । पुराना लिपिसहितका भाषा हाम्रा सांस्कृतिक नीधि हुन । यिनको संरक्षण र विकास गर्नु पर्दछ । लिपिबद्ध नभएका बोलचालका भाषिकाहरूलाई, तिनले विकास गर्न सक्ने हदसम्म, सहयोगको नीति अबलम्बन गर्नु पर्दछ । लोप हँुदै गइरहेका भाषाहरूको संरक्षण सरकारीस्तरबाटै गरिनु पर्दछ ।

कुनै पनि भाषा, कुनै वर्ग विशेष वा तप्का विशेषको मात्र सम्प्रेषणको विषय भएर लामो समयसम्म बाँच्न सक्दैन । बहुभाषिक देशमा एकभाषा नीति लागू हुन सक्दैन । कुनै एकभाषाको भाषिक विशेषाधिकार समाप्त गरी वहुभाषिक नीति लागू गर्नु पर्दछ भन्ने हाम्रो नीति हो ।

प्रान्तहरुमा प्रान्तमा बोलिने प्रमुख भाषा लगायत ती भाषाको नीति लागू गर्नु पर्दछ भन्ने हामो मान्यता हो ।

ङ. धर्मः

धर्म प्रत्येक व्यक्ति विशेषको निजी आस्थाको विषय हो । त्यसकारण यसलाई व्यक्तिगत आस्थाको सीमासम्म पूर्ण स्वतन्त्र रहन दिनु पर्दछ । यसमा कुनै पनि पक्षबाट हस्तक्षेप हुनुहुँदैन । समाज विकासको क्रमसंगै धर्म र त्यसका स्वरुप समयले नै परिवर्तन गर्दै जाने कुरा हुन् । यसमा कृत्रिम व्यवधान खडा गर्नु हुदैन ।

हाम्रो समाज परम्परागत रुपमा धार्मिक सहिष्णुता र बन्धुत्वमा बाँचेको समाज हो । यसको यस उज्ज्वल पक्षलाई कायम राख्ने मात्र होइन, यस बन्धुत्व र सह–अस्तित्वलाई अरु ठोस रुप प्रदान गर्न सवै धर्मप्रति समान व्यवहार अपनाउनु पर्दछ । सबै धर्मका चाडपर्वहरुप्रति राज्यले समान व्यवहार गर्नुपर्दछ । स्वेच्छाले आप्mनो आस्था फेर्न पाउनु प्रत्येक मानिसको मौलिक हक भए पनि आर्थिक प्रलोभन, कर–दवाव वा अन्य माध्यमबाट कसैको इच्छा विपरीत धर्म परिवर्तन गराउनु दण्डनीय हुनुपर्दछ ।

च. वालउत्थानः

वालकहरूले आत्मविकास गर्न पाउनु तथा उचित लालनपालनको अवसर पाउनु

तिनको मौलिक अधिकार हो । राज्यले यसको दायित्व लिनुपर्दछ । गरीब तथा पिछडिएको वर्गका तथा अनाथ बालबालिका र आर्थिक रुपमा धेरै तल परेका परिवारहरूका बाल बालिकाहरूको शिक्षा–दीक्षाको दायित्व राज्यले लिनु पर्दछ । बालश्रम उन्मूलन गर्न अनेकौ सहयोग प्राप्त गरियो र योजनाहरु बनाइए । समस्या यथावत् छ । वाल श्रमको मूलकारण गरीवी हो । अतः वाल श्रम उन्मूलन गर्न समाजका गरीबतम तप्काहरूको आर्थिक अवस्थामा सुधारगर्नु राज्यको दायित्व हो । गरीवी निवारण योजनाको माध्यमबाट यसलाई प्राथमिकतासाथ सम्बोधन गर्नु पर्दछ ।

छ. युवा रोजगारीः

एकातर्फ विज्ञान तथा प्रविधिको विकास र यान्त्रिकृत उत्पादनको विकासले दक्ष तथा अल्पदक्ष श्रम शक्तिको बजार साँगुरिदै गइरहेको छ भने अर्कोतर्फ पश्चिमा एकाधिकारवादी शक्तिहरूद्वारा सामाजिक सेवामा गरिएको लगातार कटौतीले वेरोजगारीको समस्या झन् वढाएको छ । युवा शक्तिको बहिरगमनको प्रक्रिया तीव्र रूपमा बढेको छ । यस प्रक्रियाले एकातर्फ तस्करतन्त्रलाई संस्थागत रूपमा जन्माएको छ भने अर्कोतर्फ जाली फटाहाहरूले युवा जमातको भविष्यसंग खेलवाड गरी पैसा कमाउने कालो धन्दालाई जन्म दिएका छन् । बौद्धिक युवा विशेषज्ञहरूको विदेश पलायनले दक्ष श्रमशक्तिको अभावको अवस्था श्रृजना गर्दैछ । यी सम्पूर्ण प्रक्रियालाई रोक्न र श्रमशक्तिलाई मेहनत गरी खाने अवसरहरूको श्रृजना गर्न राष्ट्रिय जनवादी सरकारले विशेष महत्व दिने छ । अन्यथा दक्ष जनशक्ति र युवा श्रमशक्तिको पूर्ण सहयोग विना राष्ट्रिय जनवादी कार्य सम्पन्न गर्न सकिने छैन ।

ज. वृद्धवृद्धाहरुको हेरचहारः

आप्mनो सम्पूर्ण जीवन राष्ट्रिय उत्पादन र सामाजिक विकासको क्षेत्रमा समर्पित गरेका बृद्ध–बृद्धाहरु जीवनको अन्तिम चरणमा आर्थिक, पारिवारिक तथा सामाजिक रुपले असुरक्षित र अपहेलित छन् । यिनलाई निःशुल्क स्वास्थ्यसेवा, सुनिश्चित गाँसवास तथा सामाजिक सम्मानसाथ जीवनयापन गर्ने ब्यवस्था गर्ने र सम्मान जनकरुपले जीवन यापन गर्न सकिने गरी वृद्धभत्ता दिने ।

झ. एकल महिलाको सवालः

हाम्रो समाजमा एकल महिलाहरु अपहेलित छन् र पारिवारिक रुपमा पनि अपहेलित जीवन बाँच्न बाध्य छन् । यिनलाई आर्थिक रुपमा स्वावलम्बी बनाउन आर्थिक सहयागे र स्वराजे गारका े ब्यवस्था गर्न े र सम्मानित जीवनयापन गनर्स क्न े ब्यवस्था गर्न े ।

ट. पिछडिएका क्षेत्र–क्षेत्रीय असमानता र समतामूलक विकासः

देशको भू–भौगोलिक बनौटले गर्दा हाम्रो समाज क्षेत्रीय रूपमा पनि विभाजित छ । आर्थिक–सामाजिक विकासको दृष्टिले लामो समयदेखि उपेक्षित यी जनता अब आप्mनो क्षेत्रीय समस्याहरूलाई लिई संगठित हुँदै गइरहेका छन् । यी समस्याहरूको सही र सन्तुलित ढंगले समाधान नगर्ने हो भने यसले ठूलो समस्या र विभाजनको स्थिति खडा गर्न सक्दछ ।

अहिले घोषित रुपमा कर्णाली अंचल तथा सेती अंचलका केही पहाडी जिल्लाहरुलाई निर्वाचनको दृष्टिकोणबाट पिछडिएको क्षेत्र घोषणा गरिएको छ । यो

यथार्थ होइन । सत्य के हो भने सुदूरपश्चिम र मध्यपश्चिमको सम्पूर्ण क्षेत्र तथा अधिकांश हिमाली जिल्लाहरु शदियौंदेखि राज्यबाट उपेक्षित रहँदै आएका छन् । आजपनि त्यही अवस्थामा छ । यीं क्षेत्रहरु, प्राकृतिक श्रोतसाधन तथा पर्यटकीय सम्भावना र ऐतिहासिक धरोहर तथा संस्कृतिको दृष्टिकोणबाट नेपालको सर्वाधिक धनी क्षेत्र रहेका छन् ।

३. विदेश नीति ः

क. बिदेशी हस्तक्षेपको अन्त्यः आज राष्ट्रियता र राष्ट्रिय सार्वभौमिकता तथा अखण्डताको सवाल टडकारो रुपमा अगाडि आएको छ । आजको नेपाल हिजो जस्तो उपेक्षित तथा अलगथलग रहेको हिमाली देशको रुपमा छैन् । यसको विपरीत विदेशी शक्तिहरुका लागि नेपाल दक्षिण एशिया क्षेत्रको महत्वपूर्ण सामरिक तथा ब्यापारिक महत्वको देश भएकोछ र देशमा राजनैतिक, आर्थिक, सामाजिक, धार्मिक, आदि सबै क्षेत्रबाट विदेशी हस्तक्षेप तीब्र भएको छ । यसबाट नेपाली जनताले आप्mनो सार्वभौमिकता, राष्ट्रियता अखण्डता तथा जातीय सद्भाव जोगाउन नसक्ने खतरा बढेको छ ।

देशका ठूला भनिने पार्टीहरुका नेतृत्वले आप्mनो सत्तालिप्सा तथा राजनैतिक स्वार्थ पूरा गर्नका लागि स्वयम् यसको आधार तयार गरेका छन् । अतः आज राष्ट्रियताको सवाल नेपालीका लागि सर्वाधिक महत्वको सवाल भएको छ । ने.क.पा. (संयुक्त) देशभित्र सबैखाले वैदेशिक हस्तक्षेपको अन्त्य गर्न प्रतिवद्ध छ ।

ख. दुई विशाल उदीयमान विश्व शक्तिहरुबीच अवस्थित हाम्रो देशका लागि शान्ति, सुरक्षा तथा विकास सबै सन्दर्भमा दुइटै छिमेकी राष्ट्रहरुसंग मैत्रीपूर्ण सम्बन्ध हुनु जरुरी छ । यसका लागि दुवैसंग सन्तुलित ब्यवहार, उनीहरुको आ–आप्mनो राष्ट्रिय सुरक्षाका चाहना तथा पारस्परिक हितलाई ध्यानमा राखी मैत्रीपूर्ण सहसम्बन्धको विकास गर्नु हाम्रो देशको आवश्यकता हो । कुनै एउटासंग मात्र अर्कोभन्दा नजिकको सम्बन्ध बनाउनाले देशको हित गर्दैन ।

राष्ट्रिय हितको संरक्षण, राष्ट्रिय सार्वभौमिकता, अखण्डता तथा सार्वभौमिकताको रक्षा तथा आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको विकासका लागि मित्र राष्ट्रहरुको सहयोग जुटाउने

अर्थ–कूटनीति, नवऔपनिवेशिक साम्राज्यवादी नवउदारवादी अतिक्रमणको विरोध, जातिभेद, रंगभेद तथा आणविक हतियार विस्तारको विरोध, विश्वसाम्राज्यवाद तथा नवउपनिवेशवाद विरोधी आन्दोलनहरु, राष्ट्रिय स्वाधीनता तथा राष्ट्रियमुक्ति आन्दोलन, मानवाधिकारवादी तथा पर्यावरणीय आन्दोलहरुसित ऐक्यवद्धता तथा पारस्परिक सहयोगको हाम्रो विदेश नीतिका अंग हुन् ।

शान्तिपूर्ण सहअस्तित्व, पारस्परिक सहयोग, आपसी समझदारी तथा पारस्परिक सम्मान, छरछिमेकसंगको मैत्रीपूर्ण सम्बन्ध जस्ता पंचशीलका सिद्धान्तहरुको पालना हाम्रो विदेशनीतिका मूलपक्ष हुनेछन् ।

४. आर्थिक परिवतनका लागि ः

१. जनआन्दोलन

२ बाट राजनैतिक रुपमा सामन्ती राज्यब्यवस्था समाप्त गरिएको बर्तमान अवस्थाबाट समाजवादोन्मुख राष्ट्रिय जनवादी ब्यवस्था कायम गर्न देशमा तीव्र औद्योगिक विकास गर्दै आर्थिक रुपमा आत्मनिर्भर समृद्ध नेपालको निर्माण गर्नु हाम्रो मूल आर्थिक नीति हो । यसका लागि हामी निम्न काम गर्ने छौ –

क. आमूल आर्थिक–सामाजिक परिवर्तन गर्दै क्रमिक रुपमा देशको तीब्र औद्योगीकरण, जनहितकारी बजार ब्यवस्थापन, उदार तथा सहज ब्यापारनीति, कृषिक्रान्ति, तीब्रगतिमा विद्युतीकरण, देशको औद्योगिकरणमा सहयोगी हुने गरी विदेशी लगानीलाई आकर्षित गर्ने वातावरण र शीपविकास गर्ने ।

ख. वर्तमान आर्थिक विपत्रताबाट देशलाई माथि उकास्न तथा साम्राज्यवादीहरुबाट भइरहेको आर्थिक अतिक्रमणलाई न्यूनीकरण गर्दै देशमा स्वतन्त्र र आत्मनिर्भर अर्थतन्त्रको स्थापना गर्न एकातर्फ हामीले राष्ट्रिय पूँजीको संरक्षण र बचतको नीति अख्तियार गरी स्वदेशमै सुरक्षित लगानीको वातावरण श्रृजना गर्नुछ भने अर्कोतर्फ नवउदारवादी अर्थतन्त्रको आडमा साम्राज्यवादी शक्तिहरूको शोषणबाट अर्थतन्त्रलाई मुक्त गरी आत्मनिर्भर अर्थतन्त्र निर्माण गर्ने नीति लिएका छौं । यो लक्ष्य प्राप्त गर्न आप्mना सम्पूर्ण आर्थिक श्रोतहरूको समुचित परिचालन र उपयोग गर्दै योजनावद्ध दिगो आर्थिक विकास गर्ने नीति नेकपा (संयुक्त) को रहेको छ ।

ग. विगतमा समाजवादोन्मुख संक्रमणकालीन व्यवस्थाहरूले, समाजवादी मुलुकहरुको आड–भरोसामा राजकीय क्षेत्रलाई केन्द्रविन्दु वनाई त्यसको नियन्त्रणमा निजी क्षेत्रलाई छुट दिई मिश्रित अर्थतन्त्र चलाउने नीति लिएको हो । आज यो अवस्था छैन । अतः हामी राजकीय क्षेत्रको नियन्त्रण र निर्देशन अन्तगत नराखी लगानीका उपरोक्त सम्पूर्ण क्षेत्रहरूलाई समानान्तर र एक अर्काको परिपूरक क्षेत्रहरूको रुपमा विकसित गर्न चाहन्छौ । विदेशी पूँजीलाई सकभर संयुक्त लगानी अन्तगत प्रोत्साहन

गर्ने नीति अवलम्बन गर्नेछौ ।

घ. हाम्रो आर्थिक विकासको नीति ग्रामीण अर्थतन्त्रको उद्धार गरी शहरी र ग्रामीण अर्थतन्त्रको समुचित रुपमा एकीकरण गर्दै आत्मनिर्भर राष्ट्रिय अर्थतन्त्रको निर्माण

गर्नु हो । यसका लागि ग्रामीण क्षेत्रका पिछडिएका महिला, आदिवासी, जनजाति, दलित तथा आर्थिकरुपमा पिछडिएका भौगोलिक क्षेत्रहरूमा सरकारी लगानीलाई प्राथमिकता दिई आम जनतालाई गरीबीबाट मुक्त गर्ने नीति रहेको छ ।

२. वैदेशिक लगानी नीति

विश्वव्यापीकरण र उदारीकरणको मारमा परेका अल्पविकसित देशहरु आप्mनो कमजोर आर्थिक अवस्था र प्राविधिक ज्ञान क्षमताको कमीले गर्दा साम्राज्यवादी देश तथा वित्तीय संस्थानहरुबाट ऋण सहयोग, तथा प्राविधिक आयात नगरी छिटोछरितो आप्mनो औद्योगिक तथा प्राविधिक विकास गर्न सक्दैनन् । यो वाध्यात्मक अवस्था हो । नेपाल पनि त्यही अवस्थामा छ । तर यस्तो ऋण र सहयोग लिँदा राष्ट्रिय पूँजीलाई अन्तर्राष्ट्रिय एकाधिकार पूँजीको गुलाम बनाउनु हँुदैन भन्ने हाम्रो नीति हो ।

आज विकासोन्मुख देशहरु आप्mनो आर्थिक विकास तथा औद्योगिकरणका लागि एकातर्फ पश्चिमा विकसित देशहरुको आर्थिक, प्राविधिक तथा वौद्धिक सहयोग लिन बाध्य छन् भने अर्कोतर्फ यस्तो सहयोग र ऋणहरुकै कारण दिनदिनै साम्राज्यवादी नवऔपनिवेशिक बन्धनमा पनि परिरहेका छन् । नेकपा (संयुक्त) यस्ता ऋण तथा सहयोगहरुलाई आप्mनो सार्वभौमिकता र स्वतन्त्रताको जगेर्ना गर्दै उपयोग गर्न े र बढीभन्दा बढी स्वदेशी पूँजी, श्रम, शीप तथा जनशक्तिको विकास र परिचालन गरी राष्ट्रिय आत्म निर्भर अर्थतन्त्रको विकास गर्न चाहन्छ ।

३. औद्योगिक नीति

ने.क.पा. (संयुक्त) को नीति तीब्र औद्योगिक विकासका लागि निजी, सार्वजनिक, साझा, संयुक्त लगानीको आधारमा उद्योगहरु स्थापित गरी यी उद्योगहरूलाई परस्पर सहयोगी र एक अर्काका परिपूरकको रूपमा विकास गर्ने हो । यसका लागि–

क. स्वदेशी पूँजीको संचय, परिचालन र संरक्षण, अन्तर्राष्ट्रिय एकाधिकार पूँजीबाट राष्ट्रिय पूँजी र राष्ट्रिय पूँजीपतिको संरक्षण गर्दै हाम्रो कमजोर राष्ट्रिय उद्योगलाई असमान प्रतिस्पर्धाबाट जोगाई संरक्षण दिने ने.क.पा. (संयुक्त) को औद्योगिक नीतिको मूल मर्म हो । हामी राष्ट्र र राष्ट्रिय पूँजींपति वर्गको हित विपरीत हुने गरी विदेशी पूँजी लगानीलाई निरुत्साहित गर्ने छौ ।

ख. स–साना राष्ट्रिय निजी पूँजीलाई उद्योगतर्फ प्रवाहित गर्न सहकारितालाई बढावा दिने । हस्तकला, पर्यटन, घरेलु र स–साना उद्योगहरुलाई संरक्षण र आर्थिक प्रोत्साहन दिने । विदेशी निजी पूँजीलाई नेपाली राष्ट्रिय पूँजीसित मिलेर राष्ट्रिय हितमा नेपालमा

संयुक्त लगानी गर्न प्रोत्साहित गर्ने । विदेशमा बसेका नेपालीहरुको पूँजीलाई संरक्षण प्रदान गर्दै राष्ट्रिय उद्योगमा सहज लगानी गर्न सकिन ब्यवस्था गर्ने ।

ग. ग्रामीण तथा शहरी गरीबहरूलाई साना तथा घरेलु उद्योगहरुमार्फत रोजगार श्रृजना गर्ने र ठूला तथा मझौला राष्ट्रिय उद्योगहरुका लागि आवश्यक माल सामान उत्पादन गर्ने गरी संगठित गर्ने ।

घ. निजी पूँजीको प्रवाह हुन नसकेका तर आर्थिक विकासका पूर्वाधार खडा गर्न अति आवश्यक क्षेत्रहरुमा र देशको शान्ति सुरक्षा, आर्थिक स्वावलम्वन र सार्वभौमिकता तथा देशको राष्ट्रियता र शान्तिसुरक्षामा सोझै असर पार्ने क्षेत्रहरुमा, आप्mनै बल र प्रबन्धकीय क्षमताको आधारमा बजारमा प्रतिस्पर्धा गर्न सक्ने गरी सरकारी लगानी गर्ने ।

५. श्रमनीति

श्रम गर्नु पाउनु र श्रमको उचित मूल्य पाउनु श्रमिक वर्गको मौलिक हक हो । यसलाई स्थापित गर्न हामी निम्न काम गर्ने छौंः—

उत्पादन प्रबन्ध प्रणालीसंग श्रमिक वर्गलाई संलग्न गराई पारस्परिक वार्ता र लेनदेनको आधारमा समस्याहरुको समाधान खोज्ने परिपाटी ठोस रुपमा लागूगर्ने ।

श्रमिक वर्गको शिक्षा, स्वास्थ्य, कामको अवसर तथा न्यायोचित सेवा शर्त, आवास तथा नागरिक सुरक्षाका साथै आप्mना पेशागत माग पूरा गराउन सभा जुलुस र हडताल जस्ता अधिकारहरू कानुनी रुपमा मात्र होइन ब्यवहारिक रुपमा सुनिश्चित गर्ने ।

राष्ट्र बैंकद्वारा प्रकाशित उपभोक्ता मूल्यसूचीको आधारमा हरेक वर्ष मजदुर हरुको तलब वृद्धि गर्ने परिपाटी कायम गर्ने ।

कृषि मजदुरको न्यूनतम दैनिक ज्याला निर्धारित गरिने छ र मजदुरले आठ घण्टा काम गर्नु पर्ने नीतिलाई कडाईका साथ लागु गर्ने ।

मजदुरको जीवन बीमा र अंगभंग बीमालाई अनिवार्य गर्ने । यो खर्च उद्योगले व्यहोर्नु पर्ने ।

वैदेशिक रोजगारमा गएकाहरुको हित रक्षका लागि रोजगार दाताहरुसंग मिलि उचित ब्यवस्था गर्ने ।

६. ग्रामीण विकास र कृषिनीति

क. देशको आर्थिक समृद्धिका लागि ग्रामीण क्षेत्रको तीब्रविकास पहिलो शर्त हो । यसका लागि कृषिको आधुनिकीकरण र यान्त्रिकीकरण तथा कृषि उद्योगको विकास आवश्यक पहिलो आधार हो । यसका लागि हामी कृषिलाई जीविकोपार्जनमुखी पेशाबाट बजार

मुखी बनाउने छौ । कृषि उद्योग बिकासका लागि ग्रामीण क्षेत्रमा निजीपूँजीको लगानीलाई प्रोत्साहित गरी कृषि उद्योगको विकास गर्ने, ग्रामीण उद्योगलाई शहरी उद्योगसंग जोडी पारस्परिक निर्भरता बढाउने । साना तथा मझौला किसानहरुलाई एकतर्फ समूहगत रुपमा आधुनिक प्रविधि, बीउ–विजन तथा मलखादको आपूर्ति, सिंचाई सुविधा प्रदान गर्ने, अर्कोतर्फ लाखौंलाख भूमिहीन तथा साना किसानहरुलाई सामूहिक, साझा तथा सामुदायिक समूहमा आवद्ध गरी कृषिमा आधारित साना तथा घरेलु उद्यमहरु स्थापना गर्ने ।

ख. कृषिको आधुनिकीकरण गर्न आधुनिक प्रविधिको उपयोग, कृषि सामग्रीको सुलभ उपलब्धी, परम्परागत बालीको साटो नगदेवाली विकासलाई बढावा दिने कृषकको शीप विकास प्राविधिक ज्ञानको व्यवस्था तथा सुरक्षित कृषि बजारको व्यवस्था गर्ने ।

ग हदवन्दी तोकिएको भएपनि पूर्णरुपमा लागू गरिएको छैन । किसानले आप्mनो आफैले घोषणा गरी बढी जमीन दिनुपर्ने जस्तौ हचुवा नीतिले गर्दा यो काम सम्पन्न हुनसकेको छैन, यस ब्यवस्थालाई समाप्त गरी हदवन्दीभन्दा बढी जमीन भूमिहीनहरुलाई दिने र अ–जोताहा भूमिपति, गुठ्ठी, विर्ता, कीपटको अधिकारमा रहेको जमीनमा जोताहाको स्वामित्व कायम गर्न े ।

घ. योजनाबद्ध रुपमा भूमिहीन किसान, मुक्त कमैया तथा हलिया, बादी तथा अन्यकारणले विस्थापितहरुको समुचित बसोबास तथा जीबिकोपार्जनको समस्या समाधान गर्ने छौ । स्ववासी आधारमा जग्गा जोतिरहेका किसान, ब्लक नापीले गर्दा समस्यामा परेका तथा छुट्ट नापीका समस्या समाधान गरिनेछन् ।

ङ. समष्टिगत रुपमा नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (संयुक्त)ः– ग्रामीण क्षेत्रमा भूस्वामित्व तथा ब्यवस्थापनमा श्रमजीवी वर्गको पहुँचलाई सुनिश्चित गर्ने छ । जोत्नेलाई जमीनको मालिक बनाउने छ । पशुपालन, फलफुलखेती, मत्स्यपालन, माहुरी तथा पशुपक्षी पालन, परम्परागत कृषि ब्यवसायको आधुनिकीकरण, कृषिक्षेत्रको औद्योगिकरण तथा बजारीकरण गरी कृषिक्रान्ति सम्पन्न गर्नेछ ।

च. जलश्रोतः– जलश्रोतको धनिदेश आज अन्धकारमा छ । जनता लोडसेडिङको मार खेपिरहेका छन् । उद्योगधन्दा प्रायः बन्दछन् । विद्युतको अभावमा औद्योगिक क्षेत्र विकसित हुनसकेको छैन् । ब्यापार घाटा कम गर्न र देशको औद्यौगिकरण तथा कृषि क्षेत्रको विकासका लागि जलश्रोतको विकासलाई देशको पहिलो प्राथमिकतामा राखी विद्युतलाई बस्तुसरह उत्पादन गरी बजार ब्यवस्थापन गर्ने हाम्रो नीति छ । विदेशी पूँजी लगानीका प्रचूर सम्भावना हुँदाहुँदै पनि सरकार र सत्ताशीन पार्टीहरुको कमिशन खोरी तथा जलमाफियाहरुको संजालले विदेशी लगानीले प्रश्रय पाउँन सकेन । ने.क.पा. (संयुक्त) ले यस अराजकताको अन्त्य गर्न जलश्रोतको विकासमा राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय पूँजी लगानीका लागि सहज बातावरण बनाउने छ ।

मध्यम खालका योजनाहरु बनाउन सक्ने शीप र पूँजी हामीसंग छ । अतः यस्ता आयोजनाहरु आफ्नै शीप र राष्ट्रिय पूँजीको बलमा निर्माण गर्ने र ठूला आयोजनाहको हकमा योजनाहरुमाथि देशको नियन्त्रण रहने गरी तथा विदेशी लगानीकर्तालाई उसको पूँजीको सुरक्षा तथा नाफा आर्जनको अवस्था सुनिश्चित गरी सरकारी र विदेशी पूँजी, सरकारी र राष्ट्रिय निजीपूँजी अथवा राष्ट्रिय र विदेशी निजी पूँजीसहितको संयुक्त लगानीमा विकास गर्ने हाम्रो नीति हो ।

छ. पर्यटन उद्योगः– विगत लामो समयदेखि पर्यटन हाम्रो विदेशी मुद्रा आर्जनको प्रमुख क्षेत्ररहेको हो । पर्यटनलाई उद्योग भनिए पनि यसलाई उद्योगको रुपमा विकसित गर्ने प्रयास भएन । देशभरी रहेका अनगिन्ती सम्भावित पर्यटन स्थलहरु र पुरातात्विक महत्वका स्थलहरुको अझै पहिचान गरिएको छैन । पर्यटनलाई उद्योग सरह सहुलियत प्रदानगरी निजी पूँजीलाई यसतर्फ प्रवाह हुने वातावरण श्रृजना गरिने छ र आय–आर्जनको एउटा भरपर्दो क्षेत्रको रुपमा विकास गरिने छ ।

ज वातावरणीय समस्या ः– वातावरणीय कुनै देश विशेषको मात्र समस्या नभई विज्ञान तथा प्रविधिको विकास र अनियन्त्रित प्राकृतिक दोहनले उत्पन्न गरेको विश्व व्यापी मानवीय समस्या हो । ब्यक्तिगत नाफाका लागि अनियन्त्रित रुपमा भईरहेको प्रकृतिको दोहन, उद्योगहरूको विस्तार, प्रकृतिप्रतिको असम्वेदनशील मानव ब्यवहार आदिले यस समस्यालाई झन जटिल बनाएको छ । वातावरणीय समस्यालाई समाधान गर्न हामी राष्ट्रिय रूपमा जनजागरण र अन्तर्राष्ट्रिय आन्दोलनसंग सहकार्य बढाउने छौं । हाम्रो आफ्नो सन्दर्भमा चुरेको बिनाश, अनियन्त्रित बनफडानी, अनियन्त्रित बसोवास, नदीहरुको प्रदूषण, शहर बजारको फोहोर आदि मुख्य वातावरणीय समस्याको रुपमा रहेका छन् । कारगर रुपमा यसको समाधान गर्नुपर्दछ ।

७. ने.क.पा. (संयुक्त) को प्रतिज्ञा

हामी उपरोक्त सवालहरुलाई सरकार, संसद र सडकको माध्यमबाट ठोस रुपमा उठाउन चाहन्छौं । यी समस्याको समाधानका लागि संसदीय मञ्च र जनसंघर्षको माध्यमबाट ठोस आवाज उठाउन चाहन्छौं ।

संसदमा कुन पार्टीको कति स्थान छ भन्दा पनि संसदीय फाँटमा आम जनताको दैनिक समस्याहरु लिएर कुन पार्टीले निष्ठापूर्वक कति संघर्ष गर्दछ भन्ने कुरा बढी महत्वपूर्ण हो ।

ने.क.पा. (संयुक्त) आम जनतालाई वचन दिन चाहन्छ कि माथि उल्लेख भएका नीतिहरु अन्तर्गत जनताका समस्यालाई टड्कारो रुपमा संसदमा प्रस्तुत गर्ने छ । त्यसको प्राप्तिका लागि जनसंघर्ष उठाउने छ र निष्ठापूर्वक आम जनताको हितका लागि काम गर्नेछ ।